

2.2 Vzdělávání

Střední a vysoké školství

Ve školním roce 2005/2006 působilo na území Zlínského kraje celkem 106 středních a vyšších odborných škol, které poskytovaly vzdělání 33,5 tisícům žáků denního studia. Ačkoliv se počet těchto vzdělávacích zařízení během šesti let důsledkem poklesu stavu středních odborných učilišť snížil o 6 škol, žáků absolvujících denní studium bylo o 705 více.

Tab. 2.2.1 Učňovské a střední školství

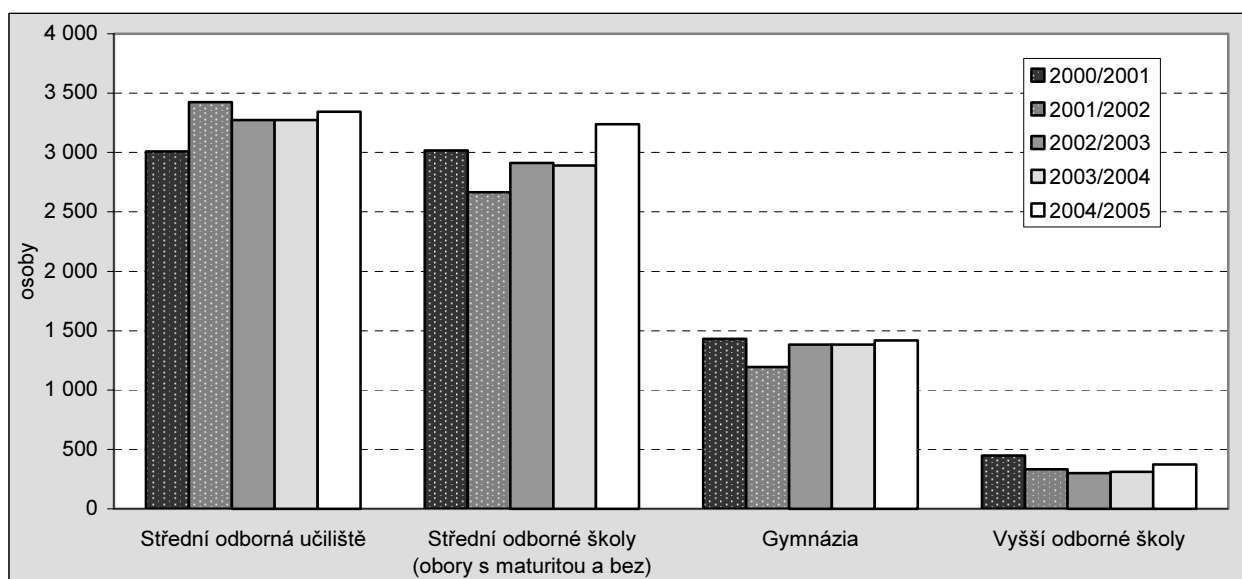
Pramen: ÚIV

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Střední odborná učiliště						
školy	36	36	35	34	32	30
žáci (denní studium)	11 727	12 151	11 944	11 866	11 575	11 230
nově přijatí žáci	3 548	3 321	3 378	3 320	3 172	3 537
absolventi	3 010	3 424	3 274	3 274	3 345	.
Střední odborné školy (obory s maturitou a bez)						
školy	51	51	51	51	51	50
žáci (denní studium)	12 400	12 422	12 846	12 988	13 286	13 287
nově přijatí žáci	3 161	3 448	3 475	3 446	3 503	3 695
absolventi	3 018	2 665	2 912	2 889	3 239	.
Gymnázia						
školy	14	14	14	14	15	15
žáci (denní studium)	7 457	7 377	7 546	7 585	7 726	7 870
nově přijatí žáci (4 leté studium)	846	929	944	1 001	1 056	1 069
nově přijatí žáci (víceleté studium)	492	501	496	527	531	533
absolventi	1 431	1 195	1 383	1 382	1 419	.
Vyšší odborné školy						
školy	11	11	11	11	11	11
žáci (denní studium)	1 220	1 103	1 087	1 167	1 151	1 122
nově přijatí žáci	350	466	444	515	445	500
absolventi	449	333	300	310	372	.

Nejvíce (39,7 %) žáků studovalo v posledním ukončeném školním roce 2005/2006 na středních odborných školách a středních odborných učilištích (33,5 %). Gymnázium studovalo 23,5 % žáků a vyšší odborné školy jen 3,3 %. Toto pořadí během sledovaných šesti let školní docházky bylo v regionu neměnné.

Graf 5 Počty absolventů ve Zlínském kraji – denní studium

Zdroj: ÚIV

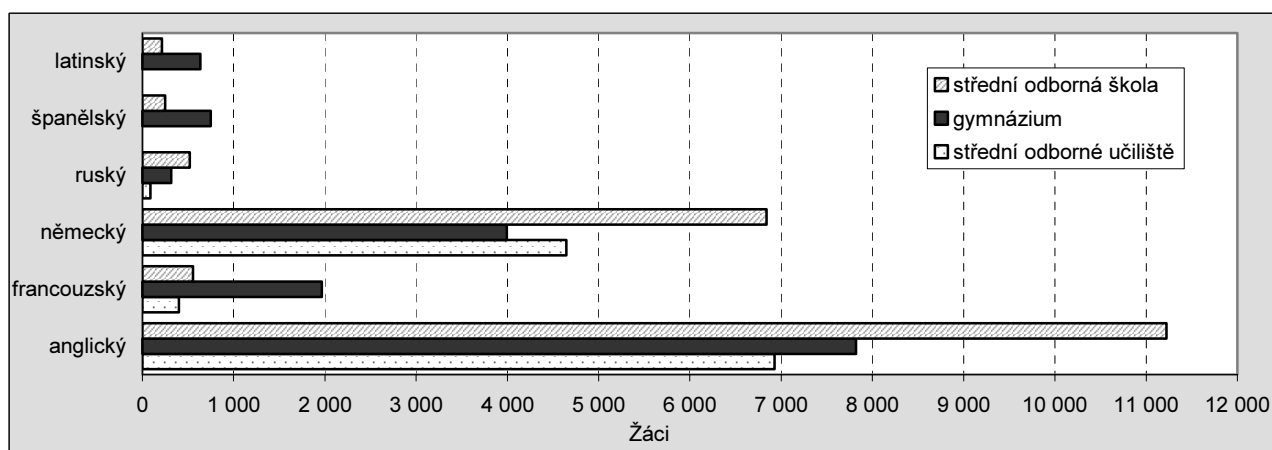
Měnily se však počty žáků denního studia. O 497 žáků méně navštěvovalo ve školním roce 2005/2006 denní studium středních odborných učilišť a o 98 méně jich bylo na vyšších odborných školách. Za to vzrostl počet žáků na středních odborných školách o 887 studentů a na gymnáziích o 413 studujících.

Rozdíly byly také v počtech nově přijatých žáků. Mimo středních odborných učilišť, kde byl počet nově přijatých žáků ve školním roce 2005/2006 téměř totožný s rokem 2000/2001, došlo na všech ostatních typech škol ke zvýšení jejich počtu. Nejvýznamnější změna nastala na středních odborných školách, kde přijali o 534 nových žáků více, pak na čtyřletých gymnáziích (navíc 223 žáků), vyšších odborných školách (o 150 více žáků) a také na víceletých gymnáziích bylo přijatých dětí o 41 více.

Poměr počtu žáků středních odborných škol, gymnázií a vyšších odborných škol na 1 tis. obyvatel Zlínského kraje dosáhl v roce 2005 hodnoty 37,7 a region je pátým v pořadí mezi kraji a nad republikovým průměrem, který činí 36,6 žáka na tisíc obyvatel. Nadprůměrné hodnoty dosáhl region i v roce 2000, ta byla ovšem o 2,5 procentního bodu nižší.

Na výuku jazyků je kladen stále větší důraz v souvislosti s aktuální potřebou. Na středních školách studují žáci minimálně jeden jazyk jako povinný a jednoznačně převládá angličtina nad němčinou a francouzštinou. Na gymnáziích studovalo angličtinu 99,4 % všech žáků, na středních odborných školách 84,2 % a na středních odborných učilištích 61,5 %. Němčinu pak studovala přibližně polovina žáků středních odborných škol i gymnázií a 41,2 % žáků středních odborných učilišť.

Graf 6 Výuka cizích jazyků ve Zlínském kraji v roce 2005

Školství je ve Zlínském kraji soustředěno především v krajském městě Zlíně a pak v okresních městech Kroměříž a Uherské Hradiště, dále ve Valašském Meziříčí, v okresním městě Vsetíně, Uherském Brodě, Otrokovicích, Holešově, Rožnově pod Radhoštěm a Bystřici pod Hostýnem. To jsou centra regionu s nejvyšší dojížděnkou žáků do škol, kam dojíždí více jak 1 tisíc žáků .

Vysoké školství mělo v regionu dlouholetou tradici v podobě fakulty technologické VUT v Brně, která ve Zlíně existovala od roku 1969. Na jejím základě byla k 1. 1. 2001 zřízena Univerzita Tomáše Bati, která v roce 2006 uvedla do provozu už svou čtvrtou fakultu, otevřela svou pobočku v Uherském Hradišti a k 1. 1. 2007 zahájila provoz páté fakulty. Nejvyšší stupeň vzdělání v kraji poskytuje také soukromá vysoká škola Evropský polytechnický institut v Kunovicích, která vznikla jako první soukromá vysoká škola na Moravě.

Studium na vysokých školách se dělí na dva typy – prezenční, distanční a kombinované. V roce 2005 v regionu z 9 194 vysokoškolských studentů 58,0 % absolvovalo typ prezenčního studia. V něm pak 4 201 studujících (tedy 45,7 % z celkového počtu) bakalářské studium a to v převážné míře na Univerzitě Tomáše Bati.

O kvalitě lidských zdrojů zcela jistě vypovídá střední délka vzdělání, což je podíl žáků a studentů všech škol (mimo mateřských) na počtu obyvatel ve věku 6 až 26 let, kdy studenti vysokých škol jsou započtení podle místa svého trvalého bydliště. Hodnotou tohoto ukazatele (14,79 osob) v roce 2005 byl Zlínský kraj třetí v pořadí krajů, ihned za největšími středisky vzdělání v ČR - Hlavním městem Prahou (16,71 osob) a Jihomoravským krajem (14,83 osob).

Tab. 2.2.2 Studenti vysokých škol ve Zlínském kraji podle škol

Pramen: ÚIV

stav k 31. 10. 2005

	Studenti (fyzické osoby) celkem ¹⁾										
	celkem	prezenčním					distančním a kombinovaném				
		celkem	v typu studijního programu				celkem	v typu studijního programu			
			bakalářském	navazujícím magisterském ²⁾	magisterském ³⁾	doktorském		bakalářském	navazujícím magisterském ²⁾	magisterském ³⁾	doktorském
VŠ celkem	9 194	5 333	4 201	1 028	20	98	3 880	3 001	741	-	149
v tom VŠ:											
UTB ve Zlíně	8 481	4 916	3 784	1 028	20	98	3 584	2 705	741	-	149
EPI Kunovice	713	417	417	-	-	-	296	296	-	-	-

¹⁾ bez přerušného studia

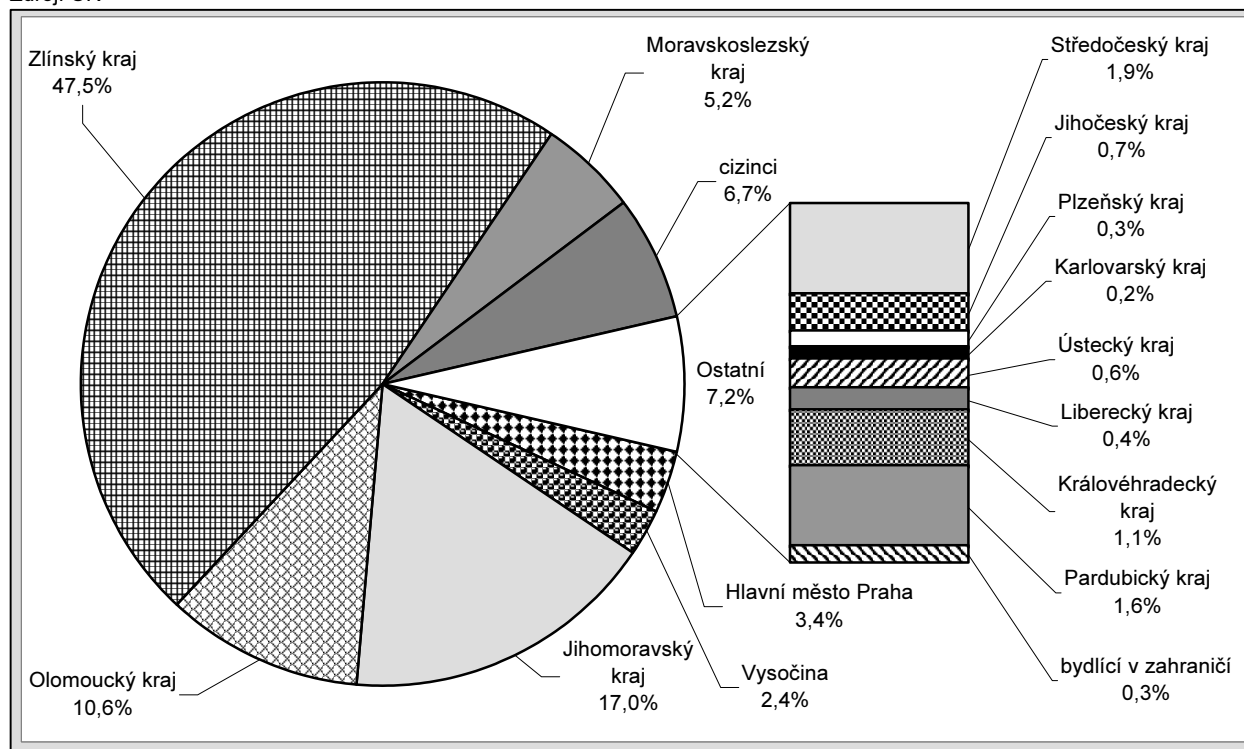
²⁾ magisterské studium v délce 1 až 3 roky, které je pokračováním studia bakalářských programů

³⁾ magisterské studijní programy v délce 4 až 6 let

Ze složení studentů vysokých škol Zlínského kraje podle místa bydliště v roce 2005 je patrné, že téměř polovina a přesněji 4 371 osob měla v tomto regionu i trvalé bydliště. Dalších 1 562 osob mělo trvalé bydliště v Jihomoravském kraji a 976 v kraji Olomouckém. Studovalo zde i 614 cizinců.

Graf 7 Studenti vysokých škol ve Zlínském kraji k 31. 10. 2005 podle místa bydliště

Zdroj: ÚIV

Celoživotní vzdělávání

Vzdělávání se člení na počáteční, které představuje veškeré vzdělávání před prvním vstupem na trh práce a další vzdělávání, které zahrnuje jakékoliv vzdělávání a učení, které probíhá po prvním vstupu na pracovní trh. Během života člověk nevystačí s již jednou nabytými znalostmi, ale je nutné, aby si své vědomosti, dovednosti a kvalifikaci doplňoval, prohluboval, obnovoval a rozšiřoval spolu s postupujícím vývojem a potřebami.

Dalším možným pohled rozlišuje vzdělávání formální, které vede k dosažení určitého stupně vzdělávání probíhající zpravidla ve školských zařízeních a dále vzdělávání neformální. Tím je označováno získání znalostí a dovedností formou odborných kurzů a nejčastěji probíhá ve specializovaných zařízeních nebo v zařízeních zaměstnavatele. Vede ke získání znalostí, které zlepší uplatnění na trhu práce.

Rekvalifikace může mít typ rekvalifikace specifické (cílené), kdy dochází ke změně dosavadní kvalifikace se zaměřením na získání teoretických a praktických poznatků pro výkon nové pracovní činnosti, vychází z bezprostředních potřeb trhu práce, případně příslibu zaměstnání a dokladem o jejím absolvování je osvědčení. Jiným typem jsou pak doplňkové rekvalifikace, což jsou kurzy pro doplnění znalostí uchazeče o zaměstnání před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele a dokladem o absolvování kurzu při odpovídajícím rozsahu je osvědčení.

Ze sledování počtu uchazečů o zaměstnání v letech 2001 – 2005 je patrný jejich nárůst až do roku 2004 a pozvolný pokles v posledních dvou sledovaných letech. Stejně tak se choval i podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12. daného roku.

Počty uchazečů o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací rostly úhrnem každoročně s výjimkou posledního roku 2005, kdy se jejich počet snížil vzhledem k předchozímu roku. Počet úspěšně rekvalifikovaných uchazečů během pětiletého období narostl o 123,1 % a v absolutním vyjádření o 953 osob. Těmito úspěšnými absolventy byly častěji ženy než muži, i když počty mužů rostly rychleji, dále pak nejčastěji osoby mladší 30 let, ovšem počty absolventů nad 50 let se zvyšovaly dvakrát rychlejším tempem. Podle vzdělání pak rekvalifikaci úspěšně končili především lidé se základním vzděláním či střední školou bez maturity, kterých bylo v roce 2005 třikrát víc než roku 2001 a 8,5x víc než vysokoškoláků.

Tab. 2.2.3 Účastníci rekvalifikací

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Uchazeči o zaměstnání celkem	24 841	29 759	31 621	31 606	29 505	118,8
v tom podle pohlaví:						
muži	12 181	14 896	15 723	15 481	13 895	114,1
ženy	12 660	14 863	15 898	16 125	15 610	123,3
z toho podle věku:						
mladší 30 let	9 852	11 457	11 773	10 716	8 952	90,9
50 a více let	4 217	5 922	6 604	7 228	7 681	182,1
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	17 470	21 024	22 347	22 134	20 758	118,8
vysokoškolské	790	985	1 055	1 153	1 114	141,0
Uchazeči zařazení do rekvalifikací k 31.12.	440	630	799	694	552	125,5
Podíl uchazečů zařazených do rekvalifikací z počtu uchazečů o zaměstnání k 31. 12.	1,8	2,1	2,5	2,2	1,9	x
Uchazeči o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací¹⁾	774	1 168	1 973	2 352	1 727	223,1
v tom podle pohlaví:						
muži	272	344	860	987	714	262,5
ženy	502	824	1 113	1 365	1 013	201,8
z toho podle věku:						
mladší 30 let	346	542	888	1 177	746	215,6
50 a více let	40	81	191	195	178	445,0
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	259	394	775	892	758	292,7
vysokoškolské	33	53	100	153	89	269,7

¹⁾ úhrnné roční údaje

Podle typu převažovaly na počátku období rekvalifikace doplňkové, od roku 2003 specifické. Z pohledu na délku rekvalifikací převažují kratší kurzy do jednoho měsíce, ale rekvalifikací delších (nad 3 měsíce) procentuálně přibývá. S ohledem na délku evidence před rekvalifikací uchazeči ze 40 až 50 % nastupovali do kurzů déle než po 6 měsících.

Tab. 2.2.4 Typy rekvalifikací

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001
Účastníci ukončených rekvalifikací celkem	774	1 168	1 973	2 352	1 727	⁴⁾ 223,1
z toho podle typu rekvalifikace (%):						
specifická ¹⁾	25,5	21,2	33,4	36,4	37,1	11,6
doplňková ²⁾	40,3	32,0	30,7	26,7	33,4	-7,0
z toho podle délky rekvalifikace (%):						
do 1 měsíce	50,4	39,6	50,8	44,1	46,6	-3,8
déle než 3 měsíců	11,1	29,7	23,2	29,4	27,1	16,0
z toho podle délky evidence před rekvalifikací (%):						
do 3 měsíců	22,0	23,1	28,9	31,3	28,7	6,7
déle než 6 měsíců	53,7	50,5	44,6	42,4	47,1	-6,7
Účastníci umístění po rekvalifikaci celkem	529	784	1 229	1 839	1 371	⁴⁾ 259,2
Podíl umístěných účastníků rekvalifikací na počtu umístěných uchazečů ³⁾	89,5	91,3	91,9	92,7	91,4	1,9

¹⁾ specifická (cílená) rekvalifikace - získání teoretických a praktických poznatků pro výkon nové pracovní činnosti

²⁾ doplňková rekvalifikace - doplnění znalostí před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele

³⁾ včetně uchazečů vyřazených z evidence na vlastní žádost (předpoklad nalezení místa jiným způsobem)

⁴⁾ změna v %

Velmi pozitivním výsledkem rekvalifikací je, že mezi uchazeči o zaměstnání, kteří našli svou práci, bylo každoročně přibližně 90 % těch osob, které si úspěšně dokončily rekvalifikační kurz.

Využívání informačních technologií

V rozšíření informační a komunikační technologie v domácnostech kraje má stále prvenství vybavenost pevnou telefonní linkou (49,7 % domácností), ale tato klesá s růstem počtu uživatelů mobilních telefonů. Mezi osobami staršími 15ti let je 78,8 % těch, kteří mají k dispozici mobilní telefon pro soukromé účely. Jejich počet v regionu vzrostl během 2,5 let o 17,1 %, stejně jako v celé republice. I tak je Zlínský kraj při sledování srovnatelnosti na předposledním místě, nižší vybavenost mobilním telefonem mají již jen v Libereckém kraji.

Tab. 2.2.4 Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci ^{*)}

	Zlínský kraj				Česká republika			
	2003	2004	2006	index 2006/2003	2003	2004	2006	index 2006/2003
Domácnosti celkem (tis.)	277,0	228,2	237,6	85,8	4 064,0	4 109,9	4 201,2	103,4
z nich vybavené (%):								
pevnou telefonní linkou	66,1	64,9	49,7	¹⁾ -16,4	62,9	61,9	53,1	¹⁾ -9,8
osobním počítačem	23,5	27,2	32,3	¹⁾ 8,8	23,8	29,5	35,7	¹⁾ 11,9
z toho připojeným k internetu	14,8	13,7	19,2	¹⁾ 4,4	14,8	19,4	26,7	¹⁾ 11,9
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (tis.)	501,6	501,2	²⁾ 496,4	99,0	8 658,5	8 687,1	²⁾ 635,6	99,7
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):								
mobilní telefon	61,7	68,2	78,8	¹⁾ 17,1	66,0	73,8	83,1	¹⁾ 17,1
osobní počítač doma	31,0	34,5	39,4	¹⁾ 8,4	32,6	35,9	43,0	¹⁾ 10,4
internet doma	19,5	16,9	24,6	¹⁾ 5,1	20,8	23,8	32,6	¹⁾ 11,8

^{*)} období šetření: 4. čtvrtletí sledovaného roku, rok 2006 - 2. čtvrtletí 2006

¹⁾ rozdíl 2006 - 2003 v procentních bodech

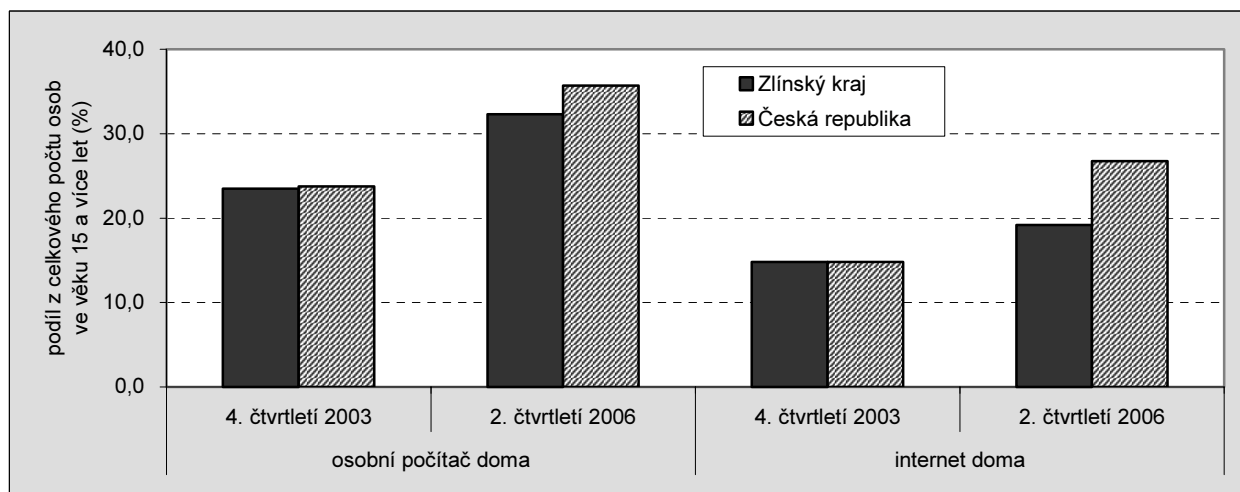
²⁾ obyvatelstvo ve věku 16 a více let

Osobním počítačem je vybavena třetina domácností (nižší vybavenost PC je v Ústeckém a Olomouckém kraji) a k internetu má připojení v průměru každá pátá domácnost, čímž region zaostává za všemi kraji. V republice má přístup k internetu v průměru každá čtvrtá domácnost. Zatímco ke konci roku 2003 byla

vybavenost domácností regionu PC a internetem srovnatelná s průměrnou vybaveností domácností České republiky, do poloviny roku 2006 se kraj příčinou pomalého tempa růstu propadl mezi nejslabší regiony.

Podobně je tomu tak i u možnosti použití počítače a internetu jednotlivci doma. PC má doma k dispozici 39,4 % osob nad 16 let (méně je tomu již jen u Olomouckého a Libereckého kraje) a internet 24,6 % (horší stav najdeme pouze v Ústeckém kraji). Opět to způsobilo pomalé tempo růstu v období let 2006/2003 v regionu, jak názorně ukazuje graf 8.

Graf 8 Jednotlivci s přístupem k osobnímu počítači a internetu doma

Ve srovnání s republikovým tempem bylo v případě osobních počítačů růstové tempo regionální slabší o 2,0 procentní body, u internetu až o 6,7 procentních bodů.

S možností přístupu k „digitálním technologiím“ a především k internetu je spojen pojem „digital divide“, který se do češtiny někdy překládá jako „digitální propast“. Rozdíly v přístupu k technologiím vznikají na základě existence různých odlišností (např. pohlaví, vzdělání, věku, finanční situace, typu rodiny) a schopnosti tyto technologie používat. Zmíněný nový druh sociálních rozdílů může stávající odlišnosti ještě prohloubit.

Kvalifikované lidské zdroje působící v oblasti výpočetní techniky, tj. počítačová odborníci, jsou jednak vědci a odborníci (projektanti a analytici výpočetních systémů, programátoři) a dále techničtí pracovníci (poradci, operátoři, obsluha). Zlínský kraj byl v roce 2006 šestým regionem s jejich nejvyšším počtem.

Tab. 2.2.6 Počítačová odborníci (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Odborníci v oblasti výpočetní techniky (ICT experti) celkem (tis.osob)	3,9	3,2	4,5	5,2	3,1	3,7	96,2
v tom (%):							
vědci a odborníci	46,6	57,9	33,4	35,1	56,2	52,0 ¹⁾	5,4
techničtí pracovníci	53,4	42,1	66,6	64,9	43,8	48,0 ¹⁾	-5,4
z celku (%):							
muži	84,7	88,2	72,5	80,2	88,3	86,2 ¹⁾	1,4
ženy	15,3	11,8	27,5	19,8	11,7	13,8 ¹⁾	-1,4

¹⁾ rozdíl v procentních bodech

Rozvoj nových informačních a komunikačních technologií (ICT) má rostoucí vliv na celou ekonomiku a společnost a je stále důležitější potřebou. Kromě dostupnosti je předpokladem využití ICT schopnost, znalost, připravenost a zkušenost použití. ICT různým způsobem a v rozdílné míře pronikají do všech odvětví ekonomiky, ovlivňují její fungování i chování trhu. Rychlý přenos velkého objemu informací umožnil rozvoj komunikačních technologií v oblasti počítačových sítí, především celosvětové sítě internet. Ve vyspělých zemích změnila moderní informační technologie ekonomické a sociální vztahy takovou měrou, že se hovoří o přechodu společnosti z „postindustriální“ na „informační“.